

Gratis slimme meter: heeft u hem al in huis?

mr. dr. E.P.M. Thole¹

Onlangs kondigde mijn netbeheerder per brief aan dat binnenkort mijn energiemeter vervangen zou worden door een gratis slimme meter, met een datum en tijd erbij. Door de coronacrisis werkte ik op die dag thuis, dus ik hoefde mijn agenda niet erop aan te passen, en gratis, dus je zou zeggen prima, maar wat ontbrak was een heldere uitleg over de voor- en nadelen.

Ik ging daarom maar eens rondvragen of anderen ook al zo een slimme meter in huis hebben. De een zei tegen mij: nee, wij zijn er gewoon niet voor thuisgebleven. De ander was zonder meer overgestapt op de slimme meter. Eigenlijk waren dat wel de meesten, en dat past ook precies bij de afspraken die op Europees niveau zijn gemaakt (Richtlijn 2012/27/EU). Op 31 december 2020 moet bij tenminste 80% van de Nederlandse huishoudens de oude meters vervangen zijn door slimme meters. Dankzij de slimme meter kan ons energienet efficiënter worden gebruikt. Nu alle aandacht naar de coronacrisis is gegaan, vindt de slimme meter momenteel sluipenderwijs zijn weg naar vele huishoudens, zonder dat er veel vragen gesteld lijken te worden.

In de tweede brief die ik ontving, omdat ik vriendelijk bedankt had voor het aanbod, werd pas uitgelegd dat wanneer het nu niet uitkwam, dat ik dan later voor de slimme meter ongeveer EUR 70 zou moeten betalen. Hoewel de netbeheerders braaf het Europese protocol uitvoeren, vind ik de wijze van communiceren toch wel enigszins opdringerig. Straks ben ik de enige sukkel zonder gratis slimme meter, tenminste zo voelde het een beetje.

Zeker nu we eind mei de tweede verjaardag van de AVG hebben gevierd, mag naar mijn mening de informatievoorziening over het nut en de noodzaak van de overstap naar de slimme meter veel beter. Vooral ook dat je de slimme meter gewoon mag weigeren in lijn met de adviezen van de Europese privacy toezichthouders. Via je slimme meter deel je, met een interval van 15 minuten, je verbruiksgegevens met je energieleverancier, netbeheerder en nog meer partijen. Het delen van je gegevens is echter niet zonder risico's. Het verzamelen van de metergegevens roept niet alleen vragen op het gebied van de beveiliging op, maar vooral ook dat je dagelijkse leven in je eigen huis kan worden gevolgd. Met de enorme hoeveelheid informatie die wordt vergaard door de slimme meters, in combinatie met gegevens uit andere bronnen, kunnen profielen worden aangelegd, die kunnen worden toegepast op individuele huishoudens, maar ook op individuele leden van die huishoudens. Aan de hand van de gegevens over het elektriciteitsverbruik zou je bijvoorbeeld kunnen afleiden wanneer gezinsleden thuis zijn, wanneer ze slapen en wakker zijn, of ze televisie kijken, hoe vaak ze de was doen of ze een babyfoon gebruiken en ga zo maar door.

Het advies van de privacy toezichthouders is dan ook dat de slimme energiemeter niet verplicht mag zijn. Aan dit advies is gehoor gegeven, maar de informatie mag van mij duidelijker. Je moet ook zorgeloos de mogelijkheid hebben om de slimme functionaliteiten van de meter uit te zetten. Dit is eveneens mogelijk in de praktijk, maar ook hier geldt dat dit transparanter kan. Belangrijk aandachtspunt is verder de grondslag van verwerking van de metergegevens. De Europese privacy toezichthouders zien voor het automatisch periodiek verwerken van de verbruiksgegevens via de slimme meter de toestemming van de betrokkene als mogelijke grondslag. Die toestemming moet volledig geïnformeerd worden verkregen. Als ik de privacy statements van energieleveranciers erop nasla, dan raad ik aan dit beter aan te pakken. Zeker nu wij door corona nog vaker aan huis gekluisterd zijn en onze verbruiksgegevens nog meer inzicht in ons reilen en zeilen rondom huis te zien zullen geven, is het goed om de bewustwording voor de consequenties hiervan te creëren, want zodra een slimme meter eenmaal is aangesloten, zal het lastig zijn om het verzamelen van de metergegevens te voorkomen.

1. Elisabeth Thole is redactielid van dit tijdschrift, en partner privacyrecht bij Van Doorne.